

AKTUALNO VPRAŠANJE

Sezona kopanja se je začela. Na blejskem kopališču se je v teh zadnjih vročih dneh, posebno še ob nedeljah, polno kopalcev. Kopalci prihajajo iz bližnjih in oddaljenih krajev, med njimi je tudi nemalo gostov in turistov iz drugih držav.

Vrata blejskega kopališča so letos odprli, ne da bi kopališče pred sezono dobro uredili. Tu in tam je sicer opaziti nekatera manjša popravila, vendar so zidovi vrhnjega nadstropja še vedno brez kabin, precej ležalnih desk manjka, nekatere pa so polomljene in razbite. Zgornja plast ometa

pri zidanem delu, kjer so kabine, je razdrobljena in odstopa od podlage. Kabine niso popravljene. Skratka, kopališče je vsako leto v slabšem stanju.

Ker blejsko kopališče ni samo ozkega lokalnega pomena za Bled in bližnjo okolico, smo povprašali direktorja Komunalnega podjetja kopališča Bled tovariša Jožeta Zupana, od kdaj kopališče že ni bilo renovirano in kdaj ga nameravajo urediti in zavarovati pred razpadanjem. Tov. Zupan nam je po telefonu odgovoril samo tole:

»Kopališče je bilo zadnjič obnovljeno leta 1927 oziroma 1933. V vseh kasnejših letih so bila opravljena le

manjša popravila. V letih po vojni kopališče še ni bilo temeljito popravljeno. Letos je bilo vložena v kopališče 40 kub. metrov lesa. Kopališča nismo temeljito popravili letos zato, ker čakamo, da bo potrjen idejni načrt, ker brez tega ne moremo popravljati oziroma graditi.«

Na posebno vprašanje nam je tovariš Zupan odgovoril, da na ideji načrte čakajo že dve leti in — da bo idejni načrt morda sprejet letošnjo jesen.

Vprašamo se — ali tako delo pri razvoju turizma ni malomarno in neodgovorno? Lj.

AKTUALNO VPRAŠANJE

PREMALO SEZNANJENI

Nova uredba o delitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij sicer — predvsem iz objektivnih razlogov — še ne predstavlja idealne ureditve plačnega sistema in stimuliranja podjetij za umneše gospodarjenje, vendar pa pomeni začetni korak v to smer.

Toda uredba sama ob sebi pomeni le mrtve črke. Njena stimulativnost ni avtomatična, marveč je odvisna od tega, kako znajo podjetja uporabljati njene elemente. Pri tem je prvo in poglavitno to, da se proizvajalci in upravljalci seznanijo s tem, kakšne možnosti je uredba prinesla, kaj bo podjetje in vsak posameznik imel od boljšega dela in gospodarjenja.

Naše uredništvo je zato poskusilo z majhno anketo, da bi zvedelo, kako so v posameznih podjetjih že seznanili kolektiv z uredbo, in pa to, kakšen učinek bo imela uredba za posamezna podjetja. Ugotovitve te ankete niso zadovoljive. Od devetih podjetij tako imenovane II. skupine, na katere smo se obrnili, so odgovorila le štiri. V nekaterih podjetjih o uredbi sploh še niso razpravljali in zato seveda le-ta še nič ne vpliva na njihovo gospodarjenje, drugod pa še niso sestavili izračunov o tem, kakšen bo učinek nove delitve dohodka, ker so podrobnejša navodila iz-

šla šele te dni. Za razprave o tej problematiki na večini konferenc pri občinskih ljudskih odborih je značilno to, da so v njih sodelovali le direktorji in le v nekaj primerih (Kranj, Radovljica, Trzin) tudi predstavniki delavskih svetov in upravnih odborov. To kaže, da tudi organi samoupravljanja niso še seznanjeni z učinkom uredbe. Tudi o ukrepih, ki bi se jih podjetja na osnovi uredbe že lotila, je slišati le iz nekaj podjetij (n. pr. iz škofjeloškega avtoprevoza, podjetja »Transturista«). V II. skupini podjetij so se z uredbo razmeroma še najbolj seznanila trgovska podjetja. Naslednja značilnost dosežanih razprav je ta, da večina podjetij opozarja predvsem na tiste elemente uredbe, ki zmanjšujejo učinek novih instrumentov. Potrebno je, da opozarjamo na pomanjkljivosti in slabe plati uredbe, hkrati pa je treba vedeti, da je to šele začetek, samo prvi korak v smeri izdatnejšega stimuliranja podjetij in posameznikov.

Organizacije SZDL, sindikalna vodstva, organi delavskega upravljanja in uprave podjetij v pogledu tolmačenja uredbe in uporabljanja njenih stimulativnih elementov torej še niso zadovoljivo opravili svojega dela.

Z.

GLAS

GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. — ŠT. 52 — CENA DIN 10.—

Kranj, dne 4. julija 1957

NAPREDEK JE OČITEN

V kranjskem okraju se je povečala proizvodnost dela v prvih štirih mesecih letos za 9,9 % glede na lansko leto

Ugodna preskrba z električno energijo, reden dotok surovin in reprodukcijskega materiala je pripomogel podjetjem in gospodarskim organizacijam doseči v letošnjem letu — v prvih štirih mesecih — tak vzpon, ki ga brez dvoma nismo pričakovali. To velja ne le za področje kranjskega okraja, marveč domala za vso državo.

Skupna proizvodnja — brez kmetijstva — se je v prvih štirih mesecih letošnjega leta v naši državi povečala kar za 23 % glede na isto obdobje lanskega leta. Najbolj pomembne uspehe je dosegla industrijska proizvodnja, ki se je povečala letos v odnosu na lansko leto za 21 % in celo za 25 %, če bi upoštevali prve štiri mesece 1955. leta. To brez dvoma ni slučajno. Če pa upoštevamo, da je industrija dobro založena z reprodukcijskim materialom in da so splošni pogoji proizvodnje in tržišča ugodni, lahko pričakujemo še njen nadaljnji dvig.

Prav na podlagi teh kazalcev lahko trdimo, da smo v teh mesecih dosegli precej velik uspeh glede povečanja proizvodnosti dela, saj le-ta znaša v našem okraju 9,9 % v primerjavi z lanskim letom.

To moramo na Gorenjskem pripisati predvsem večji skrbi za probleme organizacije dela v podjetjih, katerim so tako organi delavskega samoupravljanja kot oblastni organi, posvetili letos precej večjo pozornost kot vsa prejšnja leta. — Vse kaže tudi, da bomo proizvodnost dela še zviševali. Nedvomno na to vpliva ugodnejši in pravilnejši plačni sistem, ki

omogoča delavcem za večjo storilnost tudi večje prejemke.

Povečanje proizvodnosti dela ne velja zgolj za industrijo, temveč v večji ali manjši meri tudi za druge gospodarske panoge.

Cetudi smo glede izvoza dosegli predvsem v razdobju januar—marec velik porast, glede na isto obdobje preteklega leta, pa je bilo čutiti v aprilu in maju določeno nazadovanje. To nas opozarja, mimo tega, da so se hkrati pojavile tudi večje potrebe po uvozu reprodukcijskega materiala in drugih dobrin, da je potrebno v naslednjih mesecih izvoz nenehno povečevati, da bi v letošnjem letu dosegli čim manjši primanjkljaj v naši plačilni bilanci.

Zaradi tako povečanega obsega proizvodnje in s tem večjega priliva sredstev je čutiti, tako v zveznem merilu kot v okrajnem, precejšen pritisk na investicijske sklade. Višina investicij za prve štiri mesece letošnjega leta se je v zveznem merilu povečala za 12 % glede na isto obdobje preteklega leta. Tendenca za povečevanjem investicij pa se še posebno kaže v mesecu maju.

Grmadenje prostih sredstev za investicije pa lahko v precejšnji meri vpliva na neuravnoveženje blagovnih in denarnih skladov, ki posredno lahko vplivajo na znižanje življenjske ravni naših državljanov.

Ko so analizirali stanje gospodarstva na Gorenjskem za prve štiri mesece letošnjega leta in ugotovili napredek, so direktorji podjetij in predstavniki

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dne 4. julija 1941 je CK KPJ sprejel proglas o oboroženi vstaji jugoslovanskih narodov proti fašističnim okupatorjem - Ta zgodovinski dogodek slavimo vsako leto na „Dan borca“

naš razgovor

»ŽELIM SI POCENI MENZO«

V kranjskih tovarnah in drugih podjetjih je zaposlenih približno 1500 delavcev, ki se hranijo bolj ali manj priložnostno. Večina teh je navadno tudi brez zajtrka in njihova prehrana je precej nerodna. Vzroki, zaradi katerih si ti delavci sami kuhajo, so različni. Ko smo pred dnevi povabili na razgovor delavko Marijo Franko iz tovarne »Planika« Kranj, nam je svoj način prehrane tako kole obrazložila:

»V »Planiki« delam že šesto leto. Pred tem sem bila zaposlena v industriji obutve Ljubljana. Stanujem v Kranju v zelo majhni skromni sobici, kjer zase tudi kuham.«

»Kako to, da se ne hranite v menzi?«

»To bi preveč stal. Denar hranim predvsem za obleko in druge potrebe.«

»Koliko zaslužite na mesec?«

»Če delam osem ur, potem zneso te mesečno približno 8000 dinarjev. Da dosežem oziroma presežem normo, pogosto delam tudi nadure.«

»Kakšno delo pa opravljate?«

»Pribijam notranjke. Dela je za eno preveč, za dve pa premalo, in prav zaradi tega včasih podaljšam svoj delovni čas.«

»Kdaj imate kosilo, kadar delate tudi popoldne?«

»Sele ob šestih ali ob pol sedmih zvečer, ker sem tedaj navadno do petih v tovarni.«

»Je to vaš edini topli dnevni obrok?«

»Pravzaprav je, ker zjutraj samo nekaj malega spijem.«

»Se poslužujete med delovnim časom tudi tovarniškega bifeja?«

»Včasih že, ker to okrepi ni drago.«

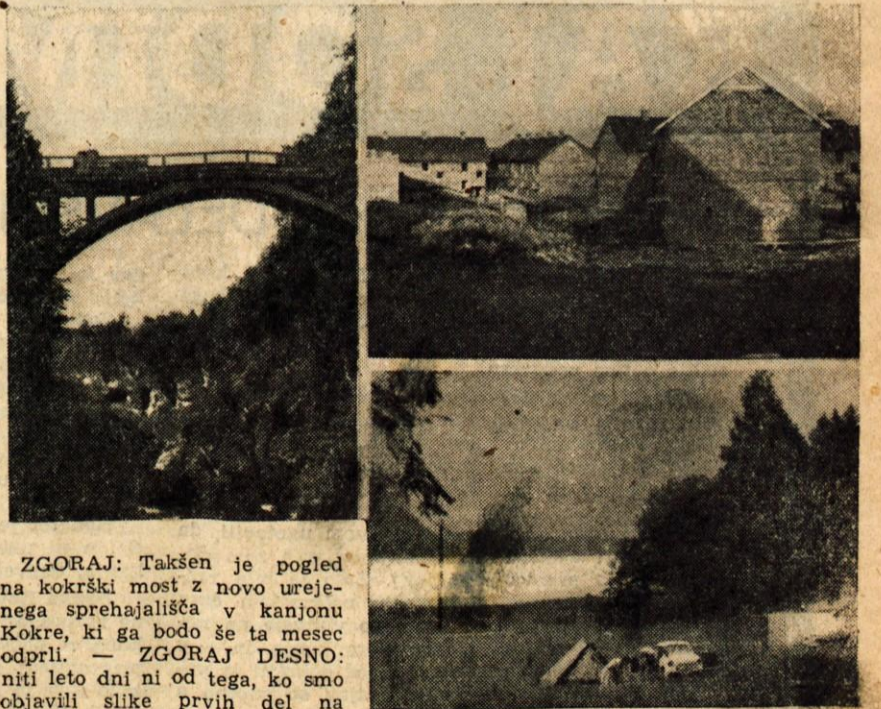
»Kakšno je vaše mnenje glede ustanovitve tovarniške menze?«

»Prepričana sem, da je ta zamisel zelo koristna. Če bomo imeli v podjetju menzo, ki bo nudila delavcem poceni in okusno hrano, se bom prav gotovo takoj abonirala. S tem bo podjetje ustreglo tudi ostalim delavcem, saj jih je veliko med njimi, ki se neredno in pomanjkljivo hranijo.«

»Se vam zdi potrebno ustanoviti tudi krpalnico in pralnico?«

»Vsekakor, čeprav se jaz teh uslug ne bi posluževala. To bi bilo koristno predvsem za poročene žene in samske moške,« je dejala tovarišica Frankova.

-ey

ZGORAJ: Takšen je pogled na kokrški most z novo urejene sprehajališča v kanjonu Kokre, ki ga bodo še ta mesec odprli. — ZGORAJ DESNO: niti leto dni ni od tega, ko smo objavili slike prvih del na gradbišču »Tiskanine« v Strazišču — zdaj pa stojijo tam že takile bloki. — DESNO: ni vse zlato, kar pride od zunaj; tudi tuji turisti si radi poiščejo primeren prostor za camping, kjer lahko poceni letujejo.

KRI V ŽICAH

Vzkliki razburjenja in negotovanja, včasih tudi kaka kletvica na rovaš električnega toka, takrat ko ga zmanjka ali ko je zelo šibak, da še jajca ne moreš v ponvi pošteno ocvreti, sicer niso več tako pogosti kot prejšnja leta. Dež, katerega nam letos prav zares ne primanjkuje, po navadi pada ravno ob pravem času in je elektrogospodarstvu letos že zelo koristil.

Sicer se še primeri, da ostane napol skuhano kosilo na električnem kuhalniku in se je treba včasih zadovoljiti kar s »suho hrano«.

Bolj kot taki prizori, pa so pogosti taki in podobni družinski pogovori:

»Ljubi možiček, veš, v trgovini sem videla krasen sesalec za prah. Najnovejši model!«

»Tako?« — In mož kar nekako presliši žene navdušene besede.

»... pa električni štedilnik, hladilnik in veš, tiste nove likalnice, ki se avtomatsko izklopijo, ko so dovolj vroči... Če bi ga imela, ti prav gotovo ne bi več zažgala ovrtnika pri srajcah...«

Zelja za »elektrificiranim gospodinjstvom« postaja čedalje bolj že potreba, hkrati z rastjo splošnega, tako imenovanega »tehničnega« standarda.

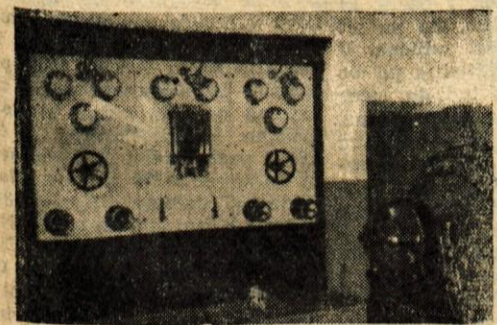
Za marsikoga so te želje že postale stvarnost, še več ljudi, zlasti gospodinje, pa hrepeni za njim in si skuša postopoma priskrbeti vsaj nekaj električnih pripomočkov...

Elektrogospodarstvo je po vojni naredilo ogromen korak naprej

Razvijajoča se industrija v povojnem obdobju pri nas je terjala tudi vedno več električne energije. Toda veliko laže in predvsem v krajšem času je moč zgraditi tovarno kot pa elektrarno. Za njeno gradnjo je včasih potrebno tudi pet, šest let. Toda kljub temu so hidroelektrarne zlasti v Sloveniji, lahko bi rekli, rasle kot gobe po dežju. Sedaj imamo na Dravi že kar venec velikih in modernih hidrocentral, pa tudi na Gorenjskem smo lahko ponosni na elektro-giganta v Medvodah in Mostah.

Iz leta v leto proizvajajo naše hidro in termoelektrarne več električne energije. V tej ali oni začne vsako leto obratovati kak nov agregat itd.

Elektrogospodarska skupnost Slovenije bo zabeležila v letošnjem letu brez dvoma velik uspeh — rekord, saj že polletni pokazatelji kažejo, da bo proizvodnja električne industrije morda celo precej večja kot pa je bila planirana. Samo v januarju, februarju, marcu, aprilu in maju so termo in hidroelektrarne v Sloveniji proizvedle 832.069.860 kilovatnih ur električnega toka, kar je za 256.410.623 ur več kot v istem razdobju lanskega leta. To povišanje pomeni glede na lansko leto 44,54%.

Pravijo, da imamo na Gorenjskem v naših elektrarnah vrsto naprav in strojev, za katere se močno poteguje tehnični muzej... Na sliki je ena prvih naprav za regulacijo napetosti, ki jo kaže puščica. Ko bodo v elektrarni na Pristavi v Trzinu zamenjali to napravo s sodobnejšo, bo odšla takoj v muzej, kamor najbolj sodi.

Le malokje na Gorenjskem bero časopise še pri petrolejkah

Gorenjska je predel Slovenije, ki je že skoraj popolnoma elektrificirana. To je razumljivo, saj je na tem področju močna industrija, pa tudi elektrifikacija se je že začela pred prvo svetovno vojno. V Skoflji Loki je bila zgrajena tudi sploh prva elektrarna v Sloveniji, in sicer leta 1894, vendar ne obratuje več, ker je bila pozneje zgrajena nova.

Pred 51 leti, se pravi 1906, je bila zgrajena na Pristavi pri Trzinu sedanja Hidroelektrarna Pristava, ki je bila za tiste čase zelo moderna in obratuje še danes domala v istem obsegu in istem stanju kot ob ustanovitvi. Prva pomembnejša hidroelektrarna, ki je bila zgrajena na Gorenjskem, pa je Završnica v Zirovnici. Ta je začela obratovati 1915. leta.

V Elektrarni »Sava« v Kranju se vrti prva turbina — Gerardova — že 65 let. Na njenem masivnem podstavku se svetlika letnica 1891.

Skratka: na Gorenjskem je vrsta tako imenovanih malih elektrarn, mimo že omenjenih modernih in velikih elektrarn v Mostah in Medvodah. Res je, da so ti obrati

Nešteto odvodov se križa v majhni razklopnici postaji na Polici

majhni, vendar pa dovolj pomembni, zlasti kadar zataje daljnovidni, saj lahko takrat samostojno napajajo razne potrošnike električnega toka od bolnišnic do ambulanc in avtomatske telefonske centrale... Skupna proizvodnja teh malih elektrarn na Gorenjskem znaša letno 33 milijonov kilovatnih ur.

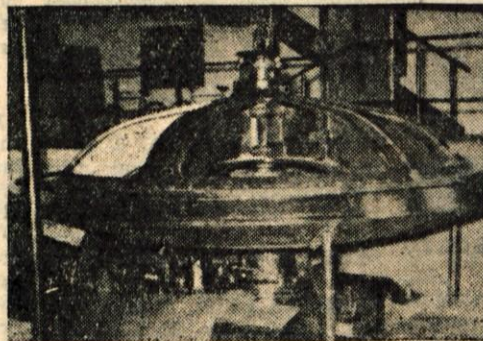
Kakšnega pomena je vsaka kilovatna ura za naše gospodarstvo, lahko vidimo iz naslednjih nekaj števil. V 1955. letu je ustvarila, v industriji, ena kilovatna ura povprečno 523 dinarjev bruto dohodka oziroma 272 dinarjev družbenega proizvoda.

V MRTULKU SE JE ZAČEL SEMINAR ZA PREDSEDNIKE IN SEKREARJE DELAVSKIH ORGANIZACIJ LMS

Gozd Mrtulek, 1. julija.

Danes se je začel v Gozd Mrtulku prvi seminar za predsednike in sekretarje mladinskih delavskih osnovnih organizacij. Seminarja se udeležuje 50 predsednikov in sekretarjev delavskih organizacij LMS z Gorenjske. Na prvem predavanju je govoril član Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Jaka Kvas o delavskem gibanju in razvoju socializma v svetu. Predvidena so še predavanja o delavskem upravljanju, organizaciji dela, strokovni vzgoji in tarifni politiki, odnosih podjetja do komune, o sistemu dela delavskih svetov, komercialni politiki v podjetjih, društvenem in zabavnem življenju mladine, o vzgojnih, moralnih in ostalih problemih mladine, o delu mladine v podjetju in o vlogi mladine v družbenem sistemu. Seminar bo trajal do 10. julija, ko bo v Gozd Mrtulku okrajno posvetovanje klubov mladih proizvajalcev.

Lj.

GERARDOVA TURBINA, KI SE VRTI V ELEKTRARNI »SAVA« V KRANJU, ŽE OD LETA 1891

Med modernimi elektrarnami in zastarelim omrežjem

V našem elektrogospodarstvu so sedaj nastopila nekatera nasprotja. Medtem ko že proizvajamo precej električne energije, nastaja vprašanje redne dobave električne energije potrošnikom in naročnikom. To postaja aktualno zaradi tega, ker je električno omrežje večinoma zastarelo.

Naglo naraščajočemu odjemu električne energije po osvoboditvi prenosna mreža na Gorenjskem ni več kos. Zato je slišati zelo veliko pritožb potrošnikov zaradi slabega toka.

»Kako težko ali pa sploh nemogoče je ljudem dopovedati, da podvajsetorjeni odjem električne energije povzroča velike padce napetosti in vodnikov. Z njihove strani pa je slišati samo pripombe — češ, čimveč elektrarn imamo, tem manj toka je,« pravijo razpečevalci električne energije pri nas. Res je. Potrošniki vemo samo to, da žarnice dostikrat le brlijo in da tako zaželenih kuhalnikov gospodinje večkrat ne morejo uporabljati.

V tem oziru so na Gorenjskem zlasti prizadeta industrijska središča, kajti tu je električno omrežje najbolj obremenjeno, da ne more dovažati dovolj močnega električnega toka.

Na Jesenicah je ta stvar izredno pereča. Zelezarna sodi med največje potrošnike tega področja. Mimo nje je v jeseniškem okolišju še 3372 drugih potrošnikov. Zavoljo tako velike obremenitve je problem slabega toka tu še posebno občuten. Izgube po omrežjih in daljnovodih, zaradi dotrajalosti, znašajo 29,3%. Samo lani je »šlo v nič« 2.462.048 kilovatnih ur...

Temu bo treba odpomoči. Delavski svet podjetja »Elektro-Zirovnica« si je kot eno prvih nalog zadal — preskrbeti potrošnike s kakovostnim električnim tokom. Toda za jeseniško električno mrežo bi potrebovali 74 milijonov dinarjev investicij. Predvsem je treba zgraditi na Jesenicah razdelilno trafo postajo, kar bodo naredili s sredstvi Elektrogospodarske skupnosti, del kredita pa so namerjeli tudi iz okrajnega investicijskega sklada.

Nič boljše ni na področju podjetja »Elektro-Kranj«. Električne naprave že ne dohajajo rastočih potreb. Samo v letih 1952 do 1956 je porasla potrošnja električne energije za 50% in to predvsem za široko potrošnjo. Tako povečana obremenitev električnega omrežja pa je nujno poslabšala kakovost električnega toka. Jasno je, da nastajajo zavoljo tega tudi precejšnje izgube. To predvsem velja za tako imenovane pavšaliste. Zgolj, denimo, v Senčurju, kjer je 147 pavšalistov in 282 števec, znašajo te izgube več kot 30%.

Tudi v Kranju ni nič bolje. Bati se je bilo, da bo, nasprotno, iz dneva v dan še slabše, saj se je v zadnjih letih stanovanjska izgradnja močno razmahnila. Zato je podjetje najelo iz občinskega stanovanjskega sklada 20 milijonov dinarjev, s katerim bo zgradila tri tipске kableske postaje.

Nekateri elektrogospodarski strokovnjaki, so nam zadnjič, ko smo si ogledovali razne trafo postaje, hudo mušno dejali, da predstavljajo razdelilna trafo postaja na Polici pri Kranju v nekem smislu že pravi pravcati tehnični kriminal. In res. Z rastočimi potrebami se do danes v tej majhni razklopnici postaji, ki je bila zgrajena 1928. leta, ni prav nič spremenilo. Skozi njo prihaja električni tok osmih daljnovodov ter dveh kableskih izvodov. Zice se v tem majhnem prostoru med seboj dobesedno prepletajo, kar se nikakor ne bi smelo dogajati. Zaradi tega sta uslužbenca v stalni življenjski nevarnosti. In pravijo, da ne bi bilo nič čudnega, če bi zdaj zdaj prišlo do nesreče.

Zaradi tolikega števila odvodov je ta postaja tako natrpana, da ne morejo v redu opravljati niti običajnih remontnih del, ne da bi v celoti odklopili trafo postajo. Notranjih prostorov ne morejo pobeliti. To bi povzročalo zelo velik izpad energije, ki je za industrijo neprecenljive vrednosti. — Sedaj je v načrtu nova razklopnica postaja na Latorah...

Kot je bilo slišati na zadnji seji Upravnega odbora Elektrogospodarske skupnosti Slovenije v Ribnem, bo treba začeti misliti bolj na naše električno omrežje in morda nekoliko manj na samo gradnjo elektrarn. Anomalijo, ki se kaže v novih modernih elektrarnah in slabem električnem omrežju, bo treba vsekakor odpraviti. To je seveda v prvi vrsti dolžnost Elektrogospodarske skupnosti, komune pa bodo morale na svojem območju tudi tem vprašanjem posvečati več pozornosti.

Popularna narodna popevka: »Če mi lučka ne gori, pa mi mesec sveti...« naj bi bila samo popevka v razgraničenih družbah in čim manjkrat stvarnost... I. A.

GLAS GORENJSKE

SEJA OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA TRZIC

V petek 28. 6. je zasedal občinski ljudski odbor v Trzinu, ki je potrdil zaključni račun finančno samostojnih ustanov, skladov in proračuna za leto 1956, dalje je potrdil bilance vseh finančno samostojnih zavodov za leto 1957, sklenil je nabavo gasilskega avtomobila pri TAM v Mariboru za 3.388.000 din in se bo zamj plačalo letos iz proračuna 500.000 din, ostanek pa v naslednjih dveh letih. Gradnjo 16-stanovanjskega bloka je prevzela Uprava stanovanjske skupnosti ObLO Trzin, kateri je odbor iz proračuna dodelil 1.377.000 din za 5% lastno udeležbo, seveda pa bo navedeni Upravi ljudski odbor dodelil vsa za gradnjo potrebna sredstva. Na seji je odbor sklenil jamčiti za bančne kredite nekaterim gospodarskim organizacijam in Planinskemu društvu ter priznal 192.000 din odškodnine iz proračuna za gradnjo Cankarjeve ceste Vinkotu Koširju.

NOV MOST V RADOMLJAH

Železobetonski most čez Kamniško Bistrico na cesti, ki veže Jarše in Radomlje, je že zgrajen. Prejšnji leseni most je bil v tako slabem stanju, da so ga morali zapreti za promet, ki je po tej cesti zelo živahen. Zdaj so zgradili nov železobetonski most, kakršen je bil pred leti zgrajen na Duplici. Sloni na treh betonskih opornikih. Med Homcem in Radomljami so poglobili strugo Bistrice, bregove pa zavarovali s kamenitim zidom, tako da je odstranjena vsaka nevarnost poplav. Ob desnem bregu Bistrice zdaj gradijo novo cesto, ki bo povezala Homec z Radomljami, tako da bo leseni most na Homecu nepotreben. Dela pri mostu je solidno opravil »Projekt« iz Kranja. Z.

15 TISOČ OBISKOVALCEV RAZSTAVE »POT V POKLICE« V KRANJU

Nadve zanimiva in poučna razstava »Pot v poklice« v Kranju, ki je bila zaključena preteklo nedeljo, je privabila nad 15 tisoč obiskovalcev mladine in odraslih. Samo v nedeljo, 23. junija si je ogledalo razstavo 4250 ljudi. Razstavo so si ogledali poleg drugih tudi obiskovalci iz ostalih krajev Slovenije, dalje iz Zagreba in Beograda, pa tudi mnogi inozemski turisti, zlasti iz Italije in Nemčije. Razstava je vzbudila precej zanimanja tudi med udeleženci seminarja psihologov — poklicnimi svetovalci iz vse Slovenije. A.

KAKIH 80% LJUDI PREŽIVI DOPUST DOMA

Po podatkih, ki jih je zbral Okrajni sindikalni svet Kranj, večina podjetij ne skrbi dovolj, da bi zaposleni čimbolj koristno lahko uporabili svoj letni dopust. Mnogi drobijo svoj dopust na majhne obroke po dva, tri dni, kar jim seveda ne omogoči, da bi se duševno in telesno sprostiti in osvežili. Kakih 80% zaposlenih preživi svoje dopuste doma; od teh se 45% ljudi ukvarja med dopustom z različnimi priložnostnimi deli. Le 8% zaposlenih na Gorenjskem preživi dopust v raznih počitniških domovih in šotorih. Hkrati pa se obdobje dopustov čedalje bolj krči samo na poletne mesece, kar seveda vpliva na neenakomerno gibanje proizvodnje. Gospodarske organizacije naj bi po svojih močeh poskrbele, da bi omogočile čim več ljudem dopust v počitniških domovih pod šotori in podobno.

NA JESENICAH ZIDAJO

Na Jesenicah letos precej gradijo. Za šolo predvidevajo, da bo prišla na vrsto v avgustu, ko bodo poslali načrte in revizije. V bližini železniške postaje zidajo tako imenovano bivalnico za približno 100 ljudi. Namenjena je železničarjem, ki pridejo službeno na Jesenice, da bodo lahko v njej prespali. Za železničarje gradijo na Plavžu tudi stanovanjski blok. Zelezarna je en blok pravkar dokončala, zdaj pa gradi še dva. Tudi stanovanjski blok pri Bolnici je bil pred kratkim dograjen. V bližini gimnazije bodo sezidali stanovanjski blok s poslovnimi prostori in prilijico. Letos nameravajo napraviti tudi temelje za tržnico, če bodo načrti pravočasno pripravljani in pregledani. Za komunalne gradnje (vodovod, ceste) je Občinski ljudski odbor Jesenice letos namenil 25 milijonov dinarjev. Ta denar bodo črpali iz stanovanjskega sklada.

ZGRADILI BODO ŠE EN BLOK NA ZAPRICAH

Stanovanjski blok, ki ga gradi podjetje »Kamnik« na Zapricah, že sega v drugo nadstropje. Podjetje bo v letošnjem letu zgradilo še en podoben 9-stanovanjski blok, prav tako na Zapricah. Oba bloka bosta vseljiva prihodnje leto. Z.

PRIPRAVE NA TURISTIČNO SEZONO 1958

Upravni odbor Gorenjske turistične podzveze je v sredo razpravljala predvsem o pripravah na turistično sezono 1958, kar je treba spričo dosedanje prakse vsekakor pozdraviti. Gostinska podjetja so že pripravila orientacijske cene storitev v prihodnjem letu. Te so v glavnem na isti višini kot letos, le da so v predsezoni in po njej znatno nižane. Razpravljali so tudi o dotacijah za posamezne turistične prireditve. I. A.

POJASNILO

V 49. številki našega lista sta bili v prispevku »O hišnem svetu in zavesah« omenjeni Sivčeva in Korenova gospodinja, ki pa v resnici nimata nič skupnega s tovarišico Sivčovo in Korenovo z Jesenic. Do enakih imen je prišlo čisto slučajno. Uredništvo

BOGATA ŽETEV

na Glasbeni šoli v Kranju

Vzporedno z ostalimi učnimi zavodi je tudi Glasbena šola v Kranju pred kratkim zaključila s poukom. Ob tej priliki je bila popisana tudi zadnja stran kronike 48. šolskega leta, ali do ločneje povedano: še dve leti in glasbena šola bo slavila 50-letnico ustanovitve in plodnega dela na torišču glasbene kulture v Kranju.

Zelo zanimivo bi bilo prelistati celotno kroniko tega zavoda, vendar se bom tokrat omejil le na kroniko pravkar minulega šolskega leta.

Namen pričujočega sestavka torej ni zgolj v tem, da se kronistično zabeleži konec šolskega leta, niti ne gre za nadrobno zaporedje vseh internih in javnih nastopov, ki jih prireja zavod ob zaključku vsakega šolskega leta, pa tudi glasbena literatura, ki je bila izvajana na teh glasbenih nastopih, mas ne bi toliko zanimala. Važnejša utegne biti osvetlitev nekaterih važnih momentov, ki dajejo delu glasbene šole dovolj jasno podobo, in ki hkrati pričajo, da je zavod v primerjavi lanskim in letošnjim učnim uspehom, opravil začuda bogato glasbeno žetev. — Pa tudi gole številke nam uetnejejo marsikaj povedati.

V minulem šolskem letu je obiskovalo pouk v oddelkih za klavir, godala, solo petje, pihala in trobila ter teorijo 252 gojencev. S tem številom je bila hkrati dosežena skrajna meja, ki jo zmore kapaciteta zavoda, upoštevajoč pri tem zmogljivost prostorov in glasbil ter število glasbenih pedagogov.

Glasbena šola je v drugi polovici šolskega leta priredila 12 internih in pred zaključkom šolskega leta še štiri javne glasbene nastope. Razen tega so se gojenci zavoda udeležili še javnih nastopov v Ljubljani, Kropi in na Reki. Če pa hočemo spregovoriti o uspehih in priznanju, ki so ga bili deležni ob teh prilikah, ne smemo prezreti sodelovanja mladinskega godalnega orkestra in nekaterih solistov glasbene šole na festivalu Bratstva in enotnosti v Slavovskem brodu, saj nobena kulturna skupina ni zabeležila za svoje izvajanje toliko pohvalnih superlativov, kot prav gojenci Glasbene šole iz Kranja.

Na splošno je moč trditi, da je glasbena nadarjenost gojencev zavoda zelo dobra. Zlasti med najmlajšim naraščanjem je opaziti več vidnih talentov, katere bo moč s poštvovalnim delom in sodobnimi učnimi metodami izoblikovati v odlične glasbenike - reproductivce. Semkaj sodijo zlasti 8-letni Miha Pogačnik, 9-letna Majda Fajonova, oba violinista iz 3. razreda in nekoliko starejši gojenec - violinist Dominik Gašperšič iz 5. razreda.

Šolsko leto je bilo zaključeno z majhno svečanostjo v zgornji dvorani Sindikalnega doma, kjer se je zbralo lepo število gojencev, staršev in ostalih ljubiteljev glasbene kulture, ki z zanimanjem spremljajo glasbeno rast naše mladine. — Ob tej priliki so bile razdeljene tudi pohvale najmarljivejšim gojencem in spričevala.

O uspešnem delu zavoda pričajo tudi naslednji uspehi: z odličnim uspehom je izdelalo 63 gojencev, s prav dobrim 97, z dobrim 62, z zadostnim 8, medtem ko razreda ni izdelal le en gojenec. Neocenjenih je bilo 12 gojencev.

Nedvomno gre del zaslug za doseže-

ne uspehe tudi posrednemu vplivu 9-članskega šolskega odbora, ki je zabeležil v dveh letih sedem plodnih sestankov.

In kakšne so perspektive v naslednjem šolskem letu? — Vsekakor se obeta trdo delo, ki ga bodo tudi po slej narekovale najrazličnejše, zlasti še organizacijske težave. — Že ob bežnem pogledu teh težav se moramo za hip pomuditi pri neustreznih prostorih, ki močno zavirajo nemoteno delo šole. Od tega je tudi odvisno število novo sprejetih gojencev, ki tudi v prihodnjem šolskem letu ne bo preseglo letošnjega števila — to je 250 — pa čeprav se jih je priglasilo mnogo več. Razumljivo in povsem opravičljivo je, da bo prav pri sprejemu novih gojencev odigrala odločilno vlogo selekcija. Sprejeti bodo le gojenci, katerih nadarjenost obeta uspešno glasbeno šolanje.

Ce pa že govorimo o uspešnem glasbenem šolanju, tedaj ne smemo zaobiti instrumentov, katerih vrednost, po dolgih letih intenzivne uporabe, ne ustreza več idealnemu pouku. Prejkoslej bo treba misliti na nabavo nekaj klavirjev, pa tudi serija pihal in trobil ni popolna. Če pa smo v tem naštevanju dosledni, ne smemo

prezreti važnega faktorja sodobnega pouka: magnetofona. Sodobna metodika glasbene šole ga namreč uvršča med najvažnejša učila slehernega glasbenega zavoda.

Levji delež vseh učnih uspehov pa je pripisovati predvsem ravnatelju Petru Liparju in poštvovalnem glasbenim pedagogom tega zavoda. Učnih moči je 15, od tega je stalno nastavljenih predavateljev 8, honorarnih pa 7. Njihovega uspešnega dela ne bi podrobneje analiziral, saj doseženi uspehi glasbene vzgoje dovolj jasno vrednotijo njihova pedagoška prizadevanja.

In če k temu dodamo še pohvale znanih glasbenih pedagogov z Akademije za glasbo iz Ljubljane, profesorjev Julija Betetta, Leona Pfeiferja in Antona Ravnika, ki so ob zaključku šolskega leta, na zahtevo Sveta za prosveto in kulturo LRS, pregledali delo oddelkov za klavir, godala in solo petje, tedaj smemo z zaupanjem gledati na bodočnost glasbene šole v Kranju, ki bo tudi po sebi z uspehom vzgajala mlade glasbenike - reproductivce in širila ljubezen do glasbene kulture med ostalim prebivalstvom.

S. S.

OBISK v MUZEJU v RADOVLJICI

Občine Bled, Bohinj in Jesenice nimajo razumevanja za ohranitev kulturnih spomenikov na svojih področjih

Sredi Radovljice, v stavbi, ki ima eno najlepših fasad na Slovenskem, v bivši graščini grofov Thurnov, deluje eden najmlajših in najmanjših slovenskih muzejev, Pokrajinski muzej v Radovljici.

Upravnika radovljiškega muzeja Štefana Eržena sem našel

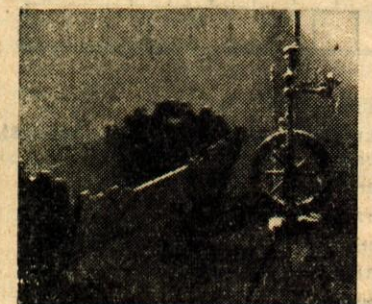
zej ima etnografsko zbirko, kulturno-zgodovinsko zbirko, fototeko kulturnih spomenikov, zbirko NOB, strokovno knjižnico in prirodopisno zbirko. Zdaj urejajo prostore — tri sobe — v katerih bodo poskusili urediti stalne razstave nekaterih predmetov iz teh zbirk.

IZ ZBIRKE NOB: del vislice iz Kamnika, žara s pepelom iz dachauskega krematorija, jetniška obleka iz Dachaua, nemške policijske lisiče, najdene v Radovljici in ostanki krogel, s katerimi so streljali talce v Dragi pri Begunjah

precej slabe volje. Zato se je sprva otepal, ko sem ga prosil, naj mi pove kaj o delu muzeja — potem pa se je počasi le otajal in mi tudi razložil, zakaj je tako slabe volje: proračun za muzej je bil odobren šele junija, zato je javno delo muzeja počivalo od Linhartove razstave v lanskem letu do zdaj.

Kljub temu pa ni počivalo delo v muzeju samem, pri urejanju zbirk, zbiranju novih muzejskih predmetov itd. Mu-

Iz etnografske zbirke radovljiškega muzeja

Ahilova peta radovljiškega muzeja je — kot pri večini kulturnih ustanov na Gorenjskem — proračun. Muzej je bil ustanovljen sredi leta 1955 kot pokrajinski muzej za bivši okraj Radovljica. Po ukinitvi okraja je muzej vzela v svoj proračun radovljiška občina, ki pa mu seveda ne more nuditi tolikšnih sredstev, kot bi jih muzej potreboval za uspešno delo na teritoriju občin Bled, Bohinj, Jesenice in Radovljica. Nerazumljivo je, da druge tri občine bivšega radovljiškega okraja ne prispevajo nobenih sredstev niti za tista dela, ki jih muzej opravlja na njihovem terenu! Blejska, bohinjska in jeseniška občina bi morale prispevati vsaj minimalna sredstva za vzdrževanje kulturnih spomenikov na svojem območju, kajti popolnoma razumljivo je, da radovljiška občina nima denarja za to.

Kljub vsem kroničnim težavam pa muzej le ne spi, kot bi bilo pričakovati zaradi omejenih sredstev, ki jih ima na razpolago. Nadaljuje z zbiranjem

filmi, ki jih gledamo

»ATOMSKA BOMBA NAD HIROŠIMO«

je japonski film v črno-beli tehniki, ki na dovolj zgovoren način prikazuje strahote in usodne posledice atomske vojne, ki jo je preživelo leta 1945 japonsko mesto Hirošima. V trenutku, ko je bila odvržena atomska bomba, je izgubilo življenj 247 tisoč ljudi. Film ima sicer prizvok dokumentarnosti in učinkuje zaradi nekaterih razvlečenih prizorov mestoma zelo ohlapno — to pa še vedno ni vzrok za razvrednotenje vseh kvalitete. Film je zlasti aktualen v sedanjem času, ko ves napredni svet protestira proti poskusnim eksplozijam atomske bombe in njene uporabe v vojne namene. Filmski jezik je dovolj zgovoren, da se gledalec ob pogledu filma zamisli, s tem pa je tudi glavni namen filma dosežen.

»MOŠKI SO TAKSNI«

je francoski film v črno-beli tehniki. Je nekakšna parodija na Don Juana in moški svet pod skupnim imenovalcem: ljubezenske pustolovščine, pri čemer tudi ženski lahkovernosti in žeji po ljubezni ni prizaneseno. Razen dinamike in nekaterih posrečenih domislek v situacijski komiki, ni v filmu

ničesar, kar ne bi ocenilo zgodbe kot povprečno filmsko burko. Nekateri prizori so v svoji pretirani komiki privzdignjeni do tolikšne mere, da postanejo celo za najnezahtevnejšega gledalca neužitni. Še vedno pa velja pravilo, da slaba zgodba ne more roditi dobrega filma.

Več sreče pa so imeli ameriški producenti MGM z barvnim glasbeno komedijo

»DVA TEDNA LJUBEZNI«

ki jo smemo prištevati med najboljše filme tovrstnega žanra, ki smo jih gledali na platnu v zadnjem času. Film nima drugega namena kot zabavati, kar se je scenaristu, režiserju in igralcem v polni meri tudi posrečilo. Na filmski trak so posneli zgodbo o mladih ljudeh, o njihovi sončni mladosti, polni zanesenjaških sanj, o prvih nerodnih korakih v svet ljubezni in iluzij. Nobena mladost pa ni tako sončna — tudi ta ne v filmu — da je ne bi bridka vsakdanost in nerazumevanje starejših, ki so v srce, čeprav se tega ne zavedajo, še vedno mladi, zagrenili. Film — čeprav smo podobne že gledali — ima v svojem izraznem jeziku toliko svežine, da ga lahko mirne duše ocenimo kot dobrega. Vsekakor pa nudi prijetno razvedrilo.

aa

„Svoboda“ v Škofji Loki je zaživela

Pretekli teden so se člani KUD »Tone Sifrer« v Škofji Loki zbrali na občnem zboru. Ugotovili so, da so sekcije društva zabeležile v loško kulturno kroniko vrsto pomembnih uspehov. Ze iz bežnega pregleda tega dela je moč razbrati, da je temu reš tako.

Gledališče je letos že v drugo razpisalo abonma s sodelovanjem Prešernovega gledališča iz Kranja. Pripravili so šest premier z 32 predstavami in 4600 obiskovalci. Priredili so 3 koncerte in izdali 5 številčk gledališkega lista.

Lutkovna sekcija je bila ustanovljena šele lani decembra, a je naštudirala tri premiere in imela 29 predstav.

Godba in orkester sta sodelovala na vseh pomembnih prireditvah in proslavah. Razen tega je orkester naštudiral tudi Schubertovo opereto »Pri treh mladenkah«.

Zenski pevski zbor in balet sicer nista bila tako uspešna, a sta vendarle popestrila delo društva. — Delo knjižnice pa je bilo tako obsežno, da bo treba govoriti o njej ob drugi priliki.

Glasbeno šolo tega društva je letos uspešno končalo 22 učencev.

To skopo naštevanje nam govori o prečutih nočeh, o žrtvovanju osebnih koristi, ne moremo pa zanikati številnih problemov, ki hrome večjo razgibanost društva.

Prvo in ne zadnje: prostori ne ustrezajo zahtevam kulturnega dela. Razbitost po sekcijah ne drži članov, temveč jih razdvaja. Vsa aktivnost sloni na nekaj ramah, ki morajo prenašati pretežko breme, obenem pa se z združevanjem dela v eni roki, hromi samoiniciativa drugih. Poseben problem tare godbo na pihala, ki doživlja dokaj težke čase prav zaradi nesoglasja, ki zadobi še posebno močan poudarek v skupnem amaterskem delu in v osebnih koristih članov. Istočasno tudi ni moč prezreti dejstva, da društvo svojim članom ni nudilo osnovnega, kar zahteva sodobnost: kulturno-družabno življenje. Od 170 članov je bilo le 39 delavcev. Tudi to razmerje je ob bogati delavski tradiciji dokaj boleče.

Spričo teh problemov, ki nujno vodijo k propadu, so člani na občnem zboru zahtevali, da se njihovim kulturno - prosvetnim stremljenjem utere nova pot.

Dvanajstletno delo prosvetnega društva »Tone Sifrer« je z letošnjim občnim zborom končano. Novo ustanovljena »Svoboda« v Škofji Loki pa naj zaživi. Z oslonitvijo na delavce, na novo organizacijo z borbenimi tradicijami, naj postane kulturni dom — družbeni dom, kjer bo vsakdo našel svoje zadovoljstvo in družbo.

K. J.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE IZ KRANJA GOSTOVALO V KOČEVJU

Na »Teden rudarjev«, ki so ga te dni praznovali v Kočevju, sta uprava rudnika Kočevje in DPD »Svoboda« Rudnik povabila na gostovaje Prešernovo gledališče iz Kranja. Uprava gledališča se je ljubeznivemu vabilu kaj rada odzvala.

V soboto, 29. junija so kranjski gledališčniki gostovali v Šalki vasi pri Kočevju z Remčovo dramo »Magda«, v nedeljo pa so uprizorili na odru DPD »Svoboda« Rudnik v Kočevju Ingeovo dramo »Avtobusna postaja«.

Prisrčni sprejem ob prihodu in pozornost, kakršne so bili člani PG deležni med bivanjem med kočevskimi rudarji, bosta ostala kranjskim gledališčnikom še dolgo v spominu. Zlasti jih bo spominjal na to srečanje kipec rudarja, ki so ga izročili rudarji Prešernovcem kot zahvalo in spomin na to gostovanje.

Da so bili vtisi, ki jih je nabral ansambel PG med kočevskimi rudarji zares lepi, ni treba posebej poudarjati. — Ob tej priliki so si ogledali tudi rudniške naprave.

S.

Kol, ob katerem so v Lancovem streljali talce. V višini oči se v kolu jasno poznajo sledovi svinčenk

Zakoreninjene slabe navade pospešujejo otroška obolenja

V Poljanski dolini je največ rahitičnih otrok

Zdravstvena zaščita otroka se pričinja takoj po rojstvu in traja do konca šolanja. Za otroke do 7. leta so posebne posvetovalnice in dispanzerji, kamor prinašajo matere otroke po šestem tednu starosti. Pa tudi potem matere precej redno obiskujejo posvetovalnice, zlasti v večjih središčih, kjer so bolj seznanjene z vlogo teh ustanov. V kranjskem okraju je bilo lani na 2614 rojstev v posvetovalnicah 14.878 pregledov, obiskov na domu pa so zabeležili 2717. Zdravstveni delavci ugotavljajo v našem okraju precej obolenj in otroških nalezljivih boleznih. V Poljanski dolini, posebno v Sovodnju, Kladjah, Hotavljah in še nekaterih dru-

gih krajih je zelo razširjen rahitis. Tudi drugje na podeželju je zaradi zakoreninjenih slabih navad v pogledu prehrane precej te bolezni. Celo v neposredni bližini Kranja, na Visokem, v Senčurju, Voklem, Trbojah in Predosljah marsikje nimajo niti koščka zemlje zasajenega z zelenjavo. V teh predelih bi morale zlasti kmetijske zadruge posvetiti več pozornosti zdravi prehrani, prirejati tečaje in predavanja, na katerih bi se žene seznanile s sodobno prehrano in nego dojenčka.

Dokazano je, da je nad 80% smrti novorojenčkov in dojenčkov do 12 meseca starosti povzročila pomanjkljiva pomoč pri porodu in higiensko neustrezna nega dojenčka, pa tudi slabi higijenski pogoji matere v času nosečnosti. Povprečna umrljivost dojenčkov v letu 1956 je bila v kranjskem okraju 4,36%. Čeprav smo v republiškem merilu na tretjem mestu, s tem ne smemo biti zadovoljni. V primerjavi z naprednimi deželami, kjer do-

seže umrljivost dojenčkov komaj 2%, je ta odstotek umrljivosti še vedno zelo velik. Najvišji procent je v Cerkljah, v Žireh, v Trzinu in na Jesenicah. Za zaščito otrok je treba neprestano delati, zato je nujno potrebno, da v velikih središčih kot so Jesenice, Radovljica in Trzin, ustanovijo dispanzerje.

Tudi tovarne lahko pri zdravstvenem nadzoru matere prispevajo svoj delež, saj s tem posredno zaščitijo tudi otroka. Podjetja »Iskra« Kranj, Predilnica Trzin in »Tiskanina« Kranj že uvajajo ginekološke preglede vseh žena, ki so tam zaposlene. Dobro bi bilo, če bi jih posnemala tudi ostala podjetja, saj bi tako zdravstveno zaščito matere in otroka lahko precej izpopolnili. Verjetno bi bil potem odstotek mrtvorojenih novorojenčkov manjši.

RECEPTI

JEDILNIK

Zelenjavna omaka s krahovimi omoki. Cokoladno pecivo.

10 dkg suhe slanine, četrt kg paprik, četrt kg paradiznikov, četrt kg gob, osl, osminko litra vode, poper, čebula.

Slanino zreži na majhne koščke in jo z drobno zrezano čebulo oprži na masti, dodaj na rezance zrezano papriko, gobe in zrezano paradiznik, duši z nekoliko vode do mehkega.

Iz 6 žemelj, treh osmink litra mleka, drobne čebule, 2 jajc, soli, sesekljane peteršilja, 12 dkg moke in malo popra napravi majhne zmoke, zloži na omako in jih kuhaj z omako vred.

Cokoladno pecivo: 20 dkg margarine, četrt kg sladkorja, 3 jajca, 20 dkg orehov, četrt kg moke, pol pecilnega praška, 10 dkg čokolade, mleko po potrebi.

Margarino, sladkor, rumenjake penasto umešaj, dodaj sneg 3 beljakov, zmlete orehe, moko s pecilnim praškom in potrebno količino mleka. Končno dodaj še zdrobljeno čokolado, napolni pekač in peci tričetrt ure v precej vroči pečici.

PRAKTIČNI NASVETI

Madeže od navadnega črnila.

Ki ne vsebuje anilinskega barvila, čistimo, če so na belem bombažnem blagu, z vročo oksalno kislino, nato pa s hladno 5% solno kislino. Bombažno blago pobarvano s trpežnimi barvili, čistimo s citronovo kislino, nebarvano volno z razredčeno solno kislino, barvasto pa z vročo oksalno ali s citronovo kislino.

Mastne madeže

na belem bombažnem perilu čistimo z milom, na barvanem blagu iz bombaža ali umetne svile z mlačno milnico in nato previdno z bencinom ali etrom, na barvani volni z mlačno milnico ali z mrlim, srednje močnim salmiakovcem.

ENOBARVNA OBLEKCA BO BOLJ PRIKUPNA, ČE JO OKRASIMO Z VEZENJEM. — VZOREC, KI GA VIDITE NA SLIKI DESNO, JE ZELO PREPROST, LAHKO GA UPORABITE TUDI ZA TORBICO

Praktično za taborjenje ob morju

Za camping je najbolj važno, da smo praktično oblečene. Pod šotorom je tudi julija in avgusta pogosto vlažno, zato ne pozabite vzeti s seboj volnena puloverja ali jopice. Najbolje se boste počutile v bluzi in krilu. Bluze naj bodo pralne, prav tako kratke hlače in krilo, ki se ne sme preveč mečkati. Za deževne dneve si pripravite ozko ravno krilo. Kadar odhajate taborit, ne pozabite vzeti s seboj žepne baterije, vžigalic, lonca in še ene posode za kuhanje, grelca z gorivom v tabletah, jedilnega pribora, šivalnih potrebščin in skromne apoteke. Vse te stvari imejte spravljene v polivinilastih vrečkah, da ne bodo vlažne.

SONČNE PEGE LAHKO RAZBARVAMO

Žene, ki so nagnjene k pegam, si morajo že zgodaj spomladi zaščititi kožo pred sončnimi žarki. V ta namen uporabljamo razne zaščitne kreme. Če pa so pge že tu, jih poskušamo razbarvati tako, da obraz zjutraj in zvečer namažemo s 15-odstotno belo precipitatno mastjo. Pri uporabi precipitnega mazila moramo biti previdne, ker občutljiva koža marsikdaj reagira z vnetjem. Zato je priporočljivo, da precipitatno mazilo in vsako drugo čistilno sredstvo preskusimo najprej na majhnem delu kože.

Domače sredstvo proti pegam je limonin sok.

1+3=4 dobro (3) odlično (5) nezadostno (1)

Mlada rast

prav dobro (4) slabotno (2) odlično (5)

M L A D A R A S T

Črni muren

»Črni muren, dober dan! Mar še vedno si zaspan? Sonce sije, kje le ždiš, moje sence se bojiš? Če pa tak si mi junak, da te splašja vsak korak, ti pomagati ne vem, raje dalje v polje grem. Čakaj, prej še s slamico dregnem v tvojo jamico.« Pa se slamice je zbal, brž iz luknje pribežal.

MARTINA BIDOVEC

Miha Klinar

Dovest o enejanu

Pastirčica malo ovčko je nekoč zgubila, v sivih skalah jo iskala, se bridko solzila.

Se solzila in jokala, izjokala očke sinje, ovčko je zaman iskala, slepa padla čez pečine.

Pod pečinami je ovčka mrtva poleg nje ležala, poleg deklice, ki zanjo je oči izjokala.

Pa prišla je lepa žena, sten triglavskih vila, mrtvo deklico in ovčko nežno poljubila.

Govorijo, da se ubila je v prepadu pastirčica... Meni pa, da še je živa, ondan je izpela ptička.

V Zlatorogovem kraljestvu je med vilami zdaj vila in od tam se z malo ovčko nikdar več ne bo vrnila.

Ali tam, kjer so stopinje njene skozi mah šumele, čudovite cvetke sinje iz solz njenih so vzcvetele.

V enciane je sinjino vso očk svojih izjokala, ko v skalovju nad prepadi malo ovčko je iskala.

Kaj je letos novega okoli šole in v njej

Med vojno je bila naša šola požgana. Po osvoboditvi smo jo obnovili. Šolska okolica pa je bila še vedno zapuščena. Zato smo že v začetku šolskega leta sklenili, da bomo čim bolj urejili šolsko okolico.

Začeli smo z zasajanjem mladih drevesc. Posadili smo okoli 300 jablan in hrušk. Jame za ta drevesca smo izkopali sami. Tudi gnoj smo navozili. Saje nas je učil tovariš inženir iz Novega mesta. Bilo je treba veliko truda, toda vztrajali smo pri svojem delu. Naučili smo se saditi drevesa in jih obrezovati. Šolo, dvorišče in sadovnjak smo ogradili z mrežo. Okoli nje smo uredili novo pot. Posekali smo topole, ki so nam delali škodo. Sedaj

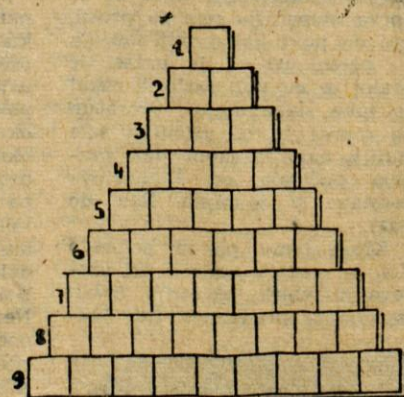
pa pridno odkopavamo korenine. Te so nas močno ovirale pri urejanju igrišča, ki smo ga kljub temu dokončali do 25. maja. Tudi pred šolo smo lepo uredili cvetlične gredice. To pa ni naredil en sam, delali smo vsi in spoznali, da se z združenimi močmi v kratkem času lahko veliko naredi.

Tudi v šoli smo imeli marsikaj novega. Dobili smo nov razredni inventar. Skrbno pazimo nanj. Pa še nekaj novega, kar je bilo v začetku malo nerodno. Uvedli smo na novo copate. Kmalu smo se znašli. Copate smo si pri ročnem delu sešili sami. Sprevideli smo, da je to koristno.

Marsikaj je še novega, toda zaenkrat bomo končali z opisovanjem.

Pionirji osnovne šole Birčna vas, p. Smihel pri Novem mestu, tovariško Vas pozdravljamo.

PIRAMIDA

1. samoglasnik
2. okrajšana oblika za »ali«, kemski znak za aluminij
3. žensko ime
4. krasna, čedna
5. mesečni prejemki v denarju
6. škrat, majhen palec
7. majhne palice
8. glasbilo, ki si ga naredimo iz kostanjeve vejice
9. kraj, kjer se kopljemo

IGRA ŠTEVIL

Prav radi se mi pošramota sedaj, ko je zunaj že vsepovsod pomlad. Poigrava se pa rada tudi narava sama, saj včasih vidimo na drevju, na njivi ali kjerkoli že kaj čudne igravke narave. Tokrat pa si malo oglejte spodnje številke in ugotovili boste kako so se one medseboj poigrale.

1	×	9	+	2	=		11
12	×	9	+	3	=		115
123	×	9	+	4	=		1111
1234	×	9	+	5	=		11111
12345	×	9	+	6	=		111111
123456	×	9	+	7	=		1111111
1234567	×	9	+	8	=		11111111
12345678	×	9	+	9	=		111111111
123456789	×	9	+	10	=		1111111111

ČERKESKA PRAVLJICA

Nekoč je ukazal sedmeroglavi ljudozerec Dalbegen osi: »Piči vsako živo bitje na zemlji in mi potem povej, čigavo meso je najslajše.«

Osa ga je ubogala. Odletela je na zemljo in pikala vse po vrsti: psa, mačko, tigra, konja, zajca, kravo, jelena in tudi človeka.

»Oh,« je zapela. »Človek je najslajši, človek je najslajši!«

»Draga osa,« so jo prosili ljudje. »Nikar ne povej tega Dalbegenu, sicer nas vse požre.«

»Človek je najslajši, človek je najslajši!« je pela osa, ne meneč se za prošnje ljudi.

Saartak-Peri pa se je razjezil, zgrabil je oso za krila in ji iztrgal jeziček. Tako se je vrnila osa k ljudozrcu brez jezika.

»Čigavo meso je najslajše?« jo je vprašal Dalbegen. Osa pa je samo brenčala: »M-m-m-m-m-m-m-m-m-m...« In še danes ne more govoriti.

gorenjske bodice

MESTO IN VAS V KOMUNI

Iz problematike kranjske občine

GLAS GORENJSKE

Vesti iz Tržiča

Za uvod majhen popravek, da bo volk sit in koza cela...

△ V zadnjih bodicah sem se spotalnil ob ograjo pred poslopjem Uprave za gozdarstvo na Jezerski cesti. To ograjo namreč že strašno dolgo pačajo, kar grozi, da se bodo gradbeni stroški močno zvišali. Da ne bi bilo napačnih očitkov, naj povem, da je investitor Gozdno gospodarstvo Kranj in ne Uprava za gozdarstvo. Hkrati naj povem še to, da opravlja ta gradbena dela »Komunalna« Kranj.

△ Vse lepo in prav, da tudi naša mladina kdaj pogleda čez meje naše domovine, zlasti še, če si od takega »gledanja« ometamo kakršnih koli koristi. Kakšne koristi pa si obeta Ekonomska srednja šola iz Kranja, ki je pred kratkim odpotovala v Grčijo, pa res ne vem. Če poudarimo »ekonomsko«, tedaj se bomo prav gotovo vprašali, kaj utegnejo gojenci tega zavoda videti v Grčiji? Če drugega ne, prav gotovo Akropolo in nekaj kulturnih spomenikov iz starogrške zgodovine, ki jim bo doseganje znanje zgodovine obogatilo z nekaterimi novimi drobcji. Dvomim pa, da jim bodo ti drobcji posebno služili pri študiju ekonomije. V gospodarstvu Grčije namreč ni nič takega, kar bi vzbujalo posebno pozornost, zanimiv utegne biti le turizem, ki je prav zavoljo mnogih kulturnih spomenikov v Grčiji na dokaj visoki stopnji.

△ So pa na svetu tudi stvari, ki jih ne razumem. — Zadnjič sem se pe- ljal z vlakom iz Kranja v Lesce, pa sem plačal za vozovnico 104 dinarje. Vrabc, ne gre pa mi v butico, kako da sem plačal za vožnjo iz Radovljice do Kranja prav toliko, pa čeprav je ta eno postajo bliže Kranju. Res da sem potisnil na blagajniškem okencu uslužbenca pod nos 105 dinarjev s pripombo: »Kajne, saj stane 104 dinarje? Vendar s tem še ni rečeno, da bi me uslužbenec ne smel opozoriti, da velja vozovnica le 84 dinarje. No — pa kaj bi jamral. Po toči zvoniti je prepozno. Le to me tolaži, da sem se tokrat peljal bolj nobel kot ostali potniki, saj sem plačal poleg običajne voznine, še dva kovača za »nevemčigavfond« in dodal 1 dinar, ker uslužbenec ni imel drobiža, da bi mi ta dinar vrnil.

△ Menda še ne veste, da je na ObLO Cerklje še vedno v modi klicar, ki oznanja vse objave in podobna službena pisanja, ki se rode na tamošnji občini, kar pred cerkljansko cerkvijo. Pravijo, da svoj kšeft ne opravlja nič slabše kot njegovi predhodniki-klicarji pred sto in več leti. Nekateri trdijo, da je to nekakšna tekma med njim in fajmoštom, kdo bo lepše govoril.

Vas pozdravlja

VAŠ BODIČAR

POZNATE PROMETNE PREDPISE?

NE SAMO ZARADI ZDRAVJA

Prometni predpis, da ljudje, ki se vozijo na odprtih tovornjakih, ne smejo stati med vožnjo, ni samo zaradi zdravja, ampak tudi zaradi prometne varnosti.

SPORT

PRVI LETOŠNJI STOPING PK TRIGLAV

Nedavno so imeli mlajši plavalci plavalnega kluba Triglav prvi letošnji javni stoping, ki se ga je klub slabemu vremenu udeležilo lepo število mladih in nadarjenih plavalcev Triglava, ki mnogo obetajo in bodo v prihodnjih sezonah lahko že z uspehom zamenjali svoje starejše tovariše.

Rezultati:

200 m crawl: 1. Brinovec Peter 2:40,7 — 2. Gatej Franc 2:51,8.

100 m crawl: 1. Peternelj Franc 1:17,8 — 2. Filipovič Bogdan 1:24,9 — 3. Tajnik Jože 1:25,8.

50 m crawl: 1. Nadižar 0:37,8 — 2. Palovš-

nik 0:47,6 — 3. Pogačnik 0:49,8 — 4. Šoba 0:52,8.

100 m hrbtno: 1. Brinovec Lado 1:24,6 — 2. Košnik Milan 1:28,6 — 3. Rebolj Jože 1:38,3.

50 m hrbtno: 1. Vagaja 0:58,0 — 2. Keše 1:05,2.

100 m prsno: 1. Rebolj Franc 1:40,8.

50 m prsno: 1. Vagaja 0:47,0 — 2. Zupan 0:49,7 — 3. Dežman 0:52,3 — 4. Ravtar 0:59,2 — 5. Cej 1:01,5.

100 m hrbtno mladinke: 1. Purgar Nuša 1:34,7 — 2. Djurkin Marija 1:05,2.

M.

ŠAHISTI S POLJSKE NA JESENICAH

Start Krakow 3,5 : Jesenice 4,5

V četrtek je prišla na Jesenice grupa 11 šahistov s Poljske, ki se je pomerila s ša-

hila niso. V ta namen namreč ni dovolj le združitev mesta in vasi v eno komunno, temveč je potrebna dejanska odstranitev objektivnih vzrokov, ki ta nasprotja spontano porajajo. Taki vzroki so n. pr. v znatnih razlikah v gospodarski razvitosti, v komunalni ureditvi, v gostoti naseljenosti prebivalstva in v izvirajočih potrebah po socialni strukturi in končno tudi še v obstoječem razlikovanju med fizičnim in umskim delom. Ukinjanje teh razlik, ki je končni cilj socializma sploh, komunalne ureditve pa še posebej, pa je proces, ki mora seveda potekati skozi dolgoleten gospodarski in družbeni razvoj.

Problem odnosov med mestom in vasio je v kranjski občini še prav posebno aktualen, ker več kot tretjina ljudi, ki so zaposleni v gospodarstvu v mestu, prebiva na podeželju in terja zase enake življenjske pogoje kakor jih ima mestni prebivalec. Vasi v tej občini so glede komunalnega standarda na sorazmerno visoki stopnji in zato tudi bolj zahtevne, hkrati pa je mesto zaradi očitno nesorazmernega razvoja gospodarskih zmogljivosti in števila prebivalstva na eni strani ter komunalnih služb na drugi strani v resnici zelo zaostalo. Njegova periferija (denimo Stražišče itd.) se skoraj ne razlikuje od večjih podeželskih naselij. Ta svojevrsten položaj po eni strani olajšuje hitrejšo odpravo razlik med mestom in vasio, hkrati pa je za praktično politiko občine dokaj delikaten, kajti ureditev mesta samega in centralnih občinskih ustanov bo terjala še ogromna sredstva. Hkrati pa tudi podeželska naselja odločno terjajo napredek.

Ni rečeno, da so bila občinska sredstva v zadnjih dveh letih popolnoma pravično razdeljena med mesto in podeželje, vsekakor pa niso mogla biti razdeljena bistveno drugače. Ce-

lo v tem težavnem finančnem položaju je občina dokaj storila za napredek podeželja. Elektrificirana so zadnja tri naselja, ki še niso imela elektrike, sodelovanje občine in podjetij je omogočilo, da ima zdaj vsako večje naselje v občini najmanj enkrat dnevno avtobusno zvezo z mestom. Rešen je pereč problem šolskih prostorov v Predosljah in Trsteniku. S kreditom je bila omogočena gradnja zadružnega doma v Mavčičah in Besnici. Znatnen znesek je omogočil prvi del gradnje vodovoda za trsteniško območje in dograditev gasilskega doma v Senčurju. Občina je prispevala znaten znesek za rekonstrukcijo električnega omrežja v Preddvoru. Krajevnim odborom je občina zagotovila najnujnejša sredstva za komunalne potrebe, ki jih je letos povečala na 6.730.000 din ali približno za 100%. Teh dejstev ni moč prezreti. Res pa je, da nekateri kraji te pomoči skoro še niso bili deležni, česar pa ne smemo jemati za zlo. Ravno ustanovitev komunne je namreč omogočila, da občina ne raztresa sredstev enakomerno za vse, ampak jih lahko osredotoči na reševanje tistih problemov, ki so najnujnejši s stališča komunne kot celote. To se nujno dogaja v merilu države, republike in okraja in se mora zato še tembolj nujno v merilu občine (tudi v nadaljnji razpravi na tem plenumu je bil poudarjen predlog, naj bi sredstev za negospodarske investicije ne drobili na več krajev v občini hkrati). Zagotovitev materialnih sredstev za uresničenje šolske reforme in pospešeno razširjanje vodovodnega omrežja v podeželske kraje, ki se ga občina loteva, bo v prihodnjih letih nadalje prispevalo k odpravljanju razlik med mestom in vasio. Dokončna rešitev tega vprašanja pa bo terjala seveda še mnogo naporov in tudi časa.

Sredi poletja v zakurjenih sobah

Otroške jasli na Jesenicah bodo zaradi nevzdržnih razmer ukinili

nem mnenju ustanova zaradi velikih stroškov ne bi mogla privoščiti.

Tov. Vistrova je nato tudi povedala, da je poleti najnižja temperatura v sobah 25 stopinj Celzija, najvišja pa 32. Otroci se tako rekoč kuhajo. Posebno hudo je to za dojenčke. Vsi po vrsti so bledi, slabotni in verjetno tudi rahitični. Oskrbujejo jih po izjavi upravnice dobro, vendar jim v tem zapljenem zraku po njenem mnenju tudi dobra hrana in nega ne pomagata. Vprašala sem jo, če pogosto zbolijo, na kar mi je odgovorila, da imajo velikokrat zvišano telesno temperaturo ter da so vsi slabokrvni, kar verjetno povzroča zadimljen in zapljen zrak. Dejala je, da dobivajo otroci pozimi vitamine, poleti pa dovolj sadja in sadnih sokov. Vprašanje pa je, če je bila hrana res vseskozi primerna in strokovno v redu pripravljena.

Temperaturo in vlago zraka je že lani ugotavljala komisija Okrajnega higienskega zavoda iz Kranja, vendar kot kaže, ni nihče ničesar ukrenil za izboljšanje teh razmer. Zanimivo je tudi, da celo matere niso nasprotovale, ko so videle, v kakšnih nemogočih pogojih živijo njihovi otroci. Le 6 mater, je dejala upravnica, ob nedeljah vzame otroke iz jaslí.

V jeseniških jaslíh je zaposlenih 14 uslužbenecov od tega 7 negovalk, ki jih plačuje Občinski ljudski odbor.

Oskrbni dan za enega otroka stane 320 din, kar seveda ni poceni. Na mesec znese to 9600 dinarjev za otroka.

Občinski ljudski odbor Jesenic je pred nedavnim sprejel sklep o postopni likvidaciji jaslí od 1. julija dalje. Za tak ukrep se je pravzaprav pozno odločil, saj je zadrževanje otrok v tako nezdravem okolju zločin nad njimi.

Na Občinskem ljudskem odboru sem slišala o razmerah v vrtcu nekoliko drugačne izjave kot jih je dala upravnica. Izvedela sem, da bi tov. Vistrova baje lahko poskrbela, da se v sobah, kjer se zadržujejo otroci, centralna kurjava poleti izključi. Ko je Občinski ljudski odbor pred dvema leti prispeval 2 milijona dinarjev za beljenje in preurejanje stavbe, tedaj bi po mnenju predsednika tov. Maksa Dolinarja ljudski odbor plačal tudi ostala popravila, če bi upravnica to zahtevala.

Svet za zaščito matere in otroka pri Občinskem ljudskem odboru bo v najkrajšem času poskrbel, da bodo otroke, ki so v jaslíh, vzele v oskrbo rejnice. Za sedaj se jih je prijavilo 11. Skušali jih bodo dobiti še deset. Otroci se bodo v domači oskrbi in družinskem okolju prav gotovo bolje počutili kot v jaslíh, razen tega pa bodo tudi vzdrževalni stroški mnogo manjši.

-ey

KAMEN spotike

NELEPA PODRTIJA stoji ob mostu v Škofji Loki. Nekdaj je to bila mesnica, pa so jo podrli, baje zaradi tega, ker je kvarila lepo lice mesta. Najbrž si nihče ne bi upal tr-

diti, da takšna, kakršna je zdaj, ne kviri mestu lepega lica! Pri nas se še vse prepogosto dogaja, da začeta javna dela iz teh ali onih razlogov ostanejo na pol dokončana. Kdo ve, če nima včasih prstov vmes čisto običajna malomarnost...

ŠTIRJE KRANJSKI PIVALCI NA IZBIRNIH TEKMAH ZA REPREZENTANCO

V Splitu bo ob koncu treninga kandidatorov za sestavo državne reprezentance izbirno tekmovalje, ki bo dokončno odločilo kako bodo plavalci Jugoslavoani proti Angliji. Kranjski plavalci bodo na teh izbirnih tekmovaljih zastopani s štirimi plavalci. Startali bodo: Konciljeva na 100 m metulček, Brinovec na 1500 m prosto, Kocmur na 100 m prosto in Zrimšek na 200 m prsno. O tem tekmovalju vas bomo obvestili v ponedeljek, ko bomo dobili poročila iz Splita.

M.

SPORT

MIMI
MALENEK
KONIC

VIGENCJI ROMA

52

V soboto se je vreme kisalo in ostali so doma. Ana je postorila nekaj malega okrog doma, potem je sedla v hiši za mizo in za oddih šivala. Ko je tako sedela in vbadala šivanko, se je nenadoma pripeljal Globočnik. Ana je vstala in spustila šivanje iz rok. Bilo ji je, kakor bi ji ledena roka stisnila srce. Popolnoma je že pozabila nanj in na dogovor, mislila je, da bi lahko živela, čeprav bi zgornji vigenc stal prazen. Zdaj pa je bil Globočnik tu in treba ga je bilo sprejeti.

Skozi okno je videla, kako je počasi zlezal s koleslja in se razgledal na vse strani. Hlapec je čakal kdaj bo kdo prišel in mu pokazal, kam naj postavi konja. Kmalu potem je res prišel Joža in prinesel konju povosmo sena. Ana je nestrpnost čakala: Zdaj zdaj bo Globočnik stopil v hišo!

Toda podjetniku se ni nikamor mudilo. Prižgal si je debelo havano in zadovoljno puhnil dim, potem je stopil pod šupo, kamor so zategnili njegov koleselj in si ogledal vse po vrsti, celo raztrgan sedež na zapravljavcu je otipal. Nato se je napotil k spodnjemu vigencu, v katerem so delali. Stopil je na prag in enakomerna jeka kladiv je za nekaj trenutkov utihnila. Potem je šel k zgornjemu vigencu. Hodil je okoli velikega vigenca, celo na spodnjo stran je stopil in si ogledal kolesa. Dolgo se je razgledoval, potem se je obrnil k hiši in si jo ogledal od slemena do tal, kakor bi jo nameraval kupiti. Končno se je odločil in se napotil noter.

Ana ga je sprejela v veži in ga povabila v zgornjo hišo, kamor je zmeraj vodila odličnejše goste. Želela mu je pokazati, da je Gašperinova hiša še zmeraj ugledna, čeprav ne več tako kot prejšnje čase.

Globočnik se je v zgornji hiši z vso težo spustil na ponujeni stol. Stopnice so ga upehale, da je sigaje lovil sapo in si dolgo brisal znojno čelo. Ana mu je sedela nasproti in nestrpnost čakala, da bi povedal, kako je presodil vigenca. Toda stavec po svoji navadi tudi zdaj ni začel govoriti naravnost. Najprej je tožil čez svojo nadoho, potem jo je na dolgo in široko izpraševal o boleznih rajnega Gašperina in potem je govoril o hudih časih. Ko je vse to premlal, je šele zgrabil naravnost.

»Kako dolgo pa že ta vigenca stoji?«

Nepričakovano vprašanje jo je nekoliko zmedlo. »Zdi se mi... res ne vem... mislim, da bo tega deset let, raje manj kot več,« je rekla.

»Saj se mu pozna,« je dejal podjetnik in se pomilovalno nasmehnil. »Nekoliko sem si ga ogledal. Dosti ta stara podrtija ni vredna. Ali je že kdo vprašal, da bi ga vzel v najem?«

Ana je imela na jeziku »ne«, pa se je pravi čas domislila, da mora biti prebrisana. Globočnik sprašuje samo zato, da bi zbil najemnino. Mirno se je zlagala:

»Kar več jih je, ki bi ga radi dobili.«

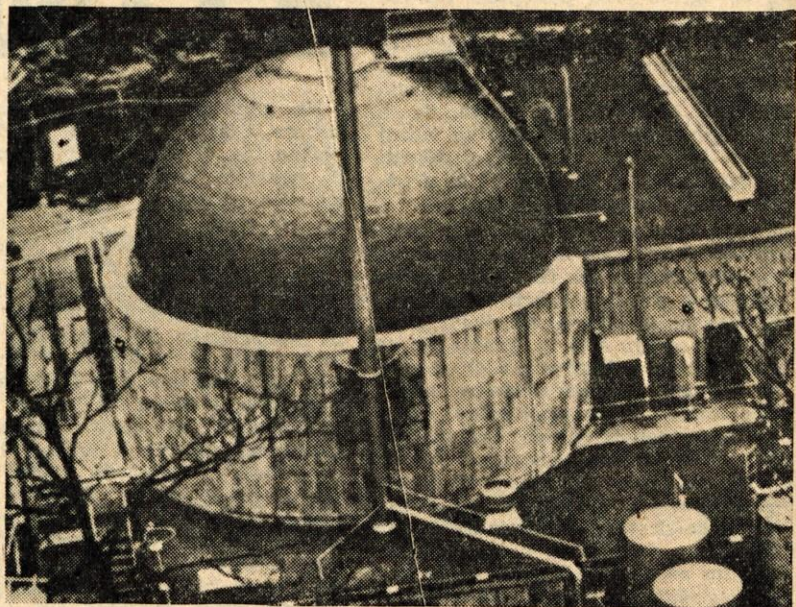
Globočnik se je namršil, toda čez trenutek se mu je lice spet razvleklo v smehljaj. »Rad bi poznal tistega, ki si upa,« je rekel malomarno. »Kup denarja bi bilo treba zabiti vanj, preden bi bil za rabo. Kdo pa ima dandanes toliko denarja? Po pravici ti povem, da tudi mene ta kupčija ne mika, toda ker sem se že zarekel gospodu Filipu, bi se morebiti le pogodila. A vredno je manj, mnogo manj kot sem pričakoval. Srknil je žganje, ki ga je prinesla na mizo, si obrisal viseče brke in vprašal: »Kako pa tisti kovač, ki je vzel spodnji vigenca v najem? Ali mu gre dobro?«

Ana se je nekoliko zdrznila, kakor vselej, kadar je kdo omenil Dominika. Ni se mogla znebiti občutka, da vsi ljudje vedo za njeno skrivno ljubezen. Za smehljajočim Globočnikom je videla strica Filipa, ki bi strogo obsodil njena čustva in je le negotovo odgovorila:

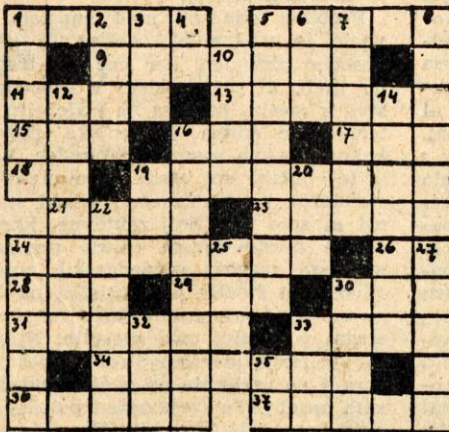
»Zdi se mi, da mu gre dobro, čeprav ga ne sprašujem. Tako malo časa je tu, pa ima že šest delavcev.«

Žepni atomski reaktor

Žepni atomski reaktor ameriške vojske, ki so ga pred kratkim spustili v pogon. Do konca letošnjega leta bodo izdelali še pet takih reaktorjev, do leta 1960 pa 21. Ti reaktorji imajo kapaciteto 2000 kilovatov. Uporabljale jih bodo oborožene sile ZDA za preskrbo svojih oporišč na Grönlandiji in v Arktiki z električno energijo, ker tam ni drugih virov energije.

Križanka

Vodravno: 1. ... ima žaba, tudi geometr. pojem (dvojina); 5. grozini; 9. razpisnost; 11. gora na Koroškem (2141 m); 13. ime slovitega Predjamskega viteza; 15. poročevalska agencija (fonet.); 16. prislov; 17. tuje žensko ime (množina); 18. če, kakor ga je uporabljal Prešeren; 19. dolina na Tirolskem, ob njej so našim planincem znane gore (Hochfeiler 3523, Ojperer 3489 m); 21. proračun (tujka); 23. del imena afriškega črnega plemena (drugi del imena je ponovitev prvega dela); 24. umazano govorjenje; 26. kraj ob robu Barja; 28. živalski glas; 29. grška boginja zemlje; 30. kratica za: Turška narodna armada; 31. bitje z mnogimi nogami; 33. slovenski pesnik, kasneje velik borec za Ilirizem; 34. lahkooboroženci prvotnih rimskih legij (oboroženi le s suličami in pračami, rekrutirali so se iz najnižjega družbenega razreda) latinska oblika; 36. drevored; 37. trudim se, da bi našel, kar sem izgubil (deležnik).

Navpično: 1. žaba (tudi tisti, ki se napihuje); 2. sveti bik; 3. zbor; 4. začetnici Linhartovih imen; 5. smrtonovarne lastnosti radioaktiv. elementov; 6. vrtna hišica; 7. romansko imenovanje raznih čapopisov (fonet.); 8. mesto ob Baltičkem morju, ob enem drugotno ime reke, ki teče v B. m.; 10. ime slavnega španskega nogometnega kluba, letošnjega evropskega šampiona (klub Di Stefana, Coppe itd.); 12. umetna masa za izdelavo raznih potrebščin, zlasti električnih; 14. tkanina (dvojina); 16. starogrški filozof in matematik (rojen okrog 580 p. n. št.) njegov izrek v geometriji je »oslovski most«, brez njega ni napredka za študente; 19. slov. jezikoslovec, dialektolog, etimolog in zapisovalec narod. blaga (1814-1874); 20. tuje žensko ime; 22. indijski pesnik in mislec. Nobelov nagajenec. Nekaj njegovih del je prevedenih tudi v slovensko; 24. rakev; 25. vardevanje, oskrbovanje; 27. brodil po čem (snegu, deležniška oblika); 30. zvižaven prijem; 32. afriška ptica; 33. otok v Jadranu; 35. japonska dolž. mera (3,927 km).

ZGODOVINSKI IN DRUGI PABERKI Z GORENJSKE

Vas Naklo leži v središču široke in plitve kotline ob ovinku nove državne ceste Kranj-Jesenice in tik ob postaji tržiške železnice. Lepo ravan varuje višje ležeče gozdno površje in sicer na vzhodu Udin boršt, na zahodu pa do 10 m visoka Reber, skalnat breg, na katerem se razprostira tja do Save Okrogelska planota. Osem vasi je posejanih na tem prostoru: Okroglo, Polica, Pivka, Veliko Naklo in Zeje ob državni cesti, Malo Naklo, Cegelnica in Strahinj tik ob Udinem borštu. Razsežno polje v Nakelski kotlini ima močno preperelo, prodnato in z ilovico mešano prst. Ime vasi Cegelnica priča o tem, da so tu nekoč žgali opeko, dočim so na različnih krajih v Reber lomili mlinske kamne. Danes jih lomijo na Polici. Zemlja je večidel rodovitna in se prebivalstvo poleg poljedelstva peča predvsem z živinorejo in tudi s sadjarstvom. Pred kakimi 300 leti, kot omenja Valvasor, so se Nakelčani pečali z rejo plemenitih konj, kar pa so pozneje opustili. Tudi obrt je bila v Naklem in okoliških vaseh svojčas bolj razvita kot danes. Tkali so pisane preproge, volnene jopite, ki so jih prodajali na Hrvaško in v ostale južne, a tudi sosednje nemške dežele, izdelovali opanke, copate in čevlje s kožuhovinarstvo podlogo. Čevljarstvo še danes zaposluje precej prebivalcev, ostali pa so zaposleni po kranjskih tovarnah.

V gozdu nad Savo je precej livkastih usedlin, v stenah ob Savi so votline, v Udinem borštu pa podzemeljske jame, ki so vaščanom svojčas nudile zavetišče pred turškimi in drugimi napadi. Najiminentnejša je jama Lebinica med Strahnjem in Cegelnico. Vhod, ki je podoben širokim in napol odprtim ustom, se nahaja nekoliko v bregu. Takoj v začetku doseže jama do pet metrov višine in se deli na tri rove, katerim baje še nihče ni prišel do konca. Domnevajo, da so ti rovi povezani z dupljanskimi jamami. V skrajni levi votlini je majhen slap studenca Lebinica, ki privre na dan pod vhomom v jama. Strop je mestoma pokrit z malimi belimi, večidel pa sivkastimi in rjavkastimi kapniki. Ilovnata tla in številne ožine ovirajo dostop v notranjost in pridež lahko le kakih 40 m daleč.

Vojvodov ali Udin boršt ni znamenit samo po številnih jamah in nešteti studencih z dobro pitno vodo, od katerih so močnejši speljani po ceveh v okoliške vasi, kjer je vode primanjkovalo (Zeje in druge), znamenit je tudi po tem, da je med najrazličnejšimi gozdovi na Gorenjskem. Od Pivke, Malega Nakla, Cegelnice in Strahinja se razteza vse do podnožja Kriške gore in Storžiča. Ta gozd ima tudi svojo zgodovino. V preteklih stoletjih je bil last deželnega vladarja. Okoličani so ga zelo puščali in leta 1636 je Ferdinand II. prepovedal v njem sekati les, ker je zvedel, da ne priznavašajo niti mlademu drevju in da pasejo v njem živino. Kršiteljem ni zagrozil samo z denarno in telesno kaznijo, ampak tudi z odvzemom živine in voz. Leta 1667 je prešel gozd v last grofov Auerspergov. Ker pa ni bilo mogoče brzdati kmečke sekire, so leta 1804 razdelili gozd med 28 vasi, kranjsko (Kieselstein), brdsko in glavniško graščino ter faro v Naklem in Kranju.

Udin boršt je nudil svojčas okoličanom varno zavetišče proti raznim napadom, v njem so domovali zloglasni rokovanjaci, zelo važno vlogo pa je odigral v zadnji narodno-osvobodilni vojni, kot smo to že omenili.

25

TOMOVE PRIGODE

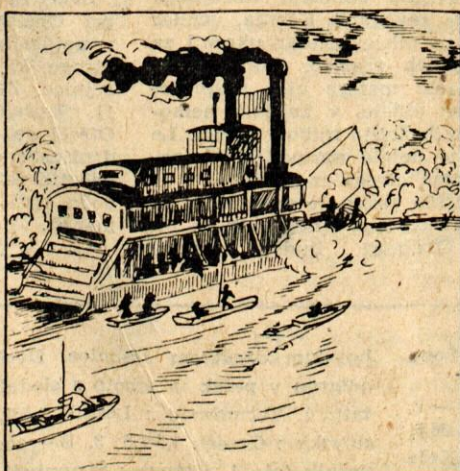
PRIREDEL: IVAN ABRAM

RIS: MILAN BATISTA

97.

Skočili so kot bi jih kdo pičil in stekli k obali, ki je bila nasproti mesteca. Razmaknili so grmovje in kukali čez vodo. Mali parnik je bil približno kilometer pod mestecem in plul je s tokom po vodi. Zdelo se je, kot da je na krovu polno ljudi. Cela vrsta čolnov je bila v bližini parnika, vendar dečki niso mogli videti, kaj delajo ljudje v njih.

98.

Zdaj se je parniku iz boka izvil bel dim in ko se je razširil, se je dvignil v neznačen oblak in do njih je spet segel zamolklji grom. »Zdaj vem,« je zaklical Tom. »Nekdo je utonil!« »Tako je,« je potrdil Huck. — »Presneto! Rad bi bil z njimi na krovu,« je dejal Joe. — »Tudi jaz,« je pristavil Huck, »dal bi ne vem kaj, če bi vedel, koga iščejo.« Nenadoma pa je Tom vzkliknil: »Fantje, vem, kdo je utonil! — Mi!«

99.

Zmagoslavje jih je prevzelo. Pogrešajo jih. Žalujejo za njimi. Zaradi njih se lomijo srca. Tako so si mislili. Najbolj imenitno pa se jim je zdelo, da je o njih — izgubljenih dečkih, govorilo vse mesto in da so bili predmet zavisti vseh fantov. »Sijajno,« so vsi v en glas zaklicali. »Končno se je le obneslo postati pirat!« Tako so zrli kdove koliko časa v parnik.

100.

Ko se je začelo mračiti, je odšel parnik na svojo običajno pot, čolni pa so izginili. Naši »pirati« pa so se vrnili v taborišče. Slavili so ponosno zmagoslavje spričo nemira, ki so ga povzročili v mestecu. Nalovili so rib, skuhali večerjo, pojedli in nato ugibali, kaj neki mislijo in govorijo o njih. Kmalu jih je prevzel spanec, počasi pa sta Joe in Huck omahnila in zaspala, le Tom...